



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sulpici[i] Severi Presbyteri Opera Omnia

Sulpicius <Severus>

Amstelodami, 1665

Ezechias Rex Iudæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11490

LXXXVIII. Huic ¹ Ezechias ² filius successit, multum ¹ paterni dissimilis ingenii. Namque initio regni, populum ² sacerdotesque ad Dei cultum cohortatus, multis differuit, ut frequenter castigati à Domino, sæpius essent misericordiam consequuti, ³ ut postremum decem tribus, in captivitate nuper abductæ, sacrilegii pœnas dissolverent: curandum eis sedulo, ne eadem pati mereantur. Ita conver- ³ sis ad religionem omnium animis, ⁴ Levitas Sacerdotesque omnes ad celebranda secundum legem sacrificia ordinavit: celebrarique ⁵ Pascha instituit, ⁶ quod jam pridem fuerat omis- ⁴ sum. Cumque dies festus adesset, dimissis per omnem ⁴ terram nunciis, conventus diem edixit: ⁷ ut si qui post ab- ⁴ ductio-

hostico Romam migrarent, ac Romanis victoriam de hostibus darent. *August. 4. Civ. Dei.*

* *Piculo.*] Id est, crimine. Proprie crimèn ob iquod expiatio fieri debet. *Drus.*

¹ *Ezechias.*] Rectius scribitur Ezechias. Primum, quia Græci sic scribunt ἐζεχίας: deinde, quia est Coph in Ebraeo caractere, quam consonantem antiqui expresserunt semper per C simplex. *Drus. IV Reg. 16. II Chron. 28. Joseph. 9. 13. cap. 10. 1.* Fuit vir sane bonus, sed ingenio timidiore, qualis apud Romanos Fabius ille, aliis cunctator, aliis Ovicula dictus, cui de Græcis Periclem confert Plutarchus. *Grot. Φύσις δ' ἦν αὐτοῦ χρηστὴ, καὶ δυνάμει, καὶ θεοσεβείᾳ. Joseph.*

² *Filius.*] A. M. 3136. Ezechias nascitur, cum Achaz nondum esset decem annorum puer. Ideo privignus ipsius, vel frater vel adoptivus filius, potius quam naturalis creditur. *Calvis.* Sed hæc solutio, etsi in speciem egregia, repugnat Scripturæ, quæ utique Ezechiam ut filium naturalem Achazi proponit. Mirum autem non est Achazum illa ætate genuisse, cum similia exempla alibi occurrant. Ætatem undecim annorum quandoque fœturæ habilem fuisse, probat Scaliger in *El. Orat. Chronol.* Vide

& *Hieron. Epist. ad Vital.* & imprimis Spanhemium I Dub. *Euang. 4.* qui ibidem plura *Νύκτωρ* Chronologiæ Sacræ, in Regnum Hebræorum annis, felicissime expedit.

³ *Ut postremum decem tribus in captivitate nuper abductæ.*] Hoc non solum Ezechias initio regni non dixit, ut apparet ex libris Sacris, sed nec dicere potuit. Nam anno quarto Ezechia Salmannassar bellum intulit Regi Osæ, anno vero septimo eundem cum decem tribus in Assyriam abduxit. Ipse vero hanc orationem habuit primo mense anni primi. *Sigon. Drus.*

⁴ *Levitas sacerdotesque.*] Perspicue discriminat sacerdotes à Levitis, quos antehac aliquoties confuderat. *Hornius.* De summo ejus temporis Sacerdote, vide Seldenum lib. I. de Successione in Pont. v.

⁵ *Pascha.*] ΠΑΣΧΑ. Patres deducebant à πείρω. *Tertullianus. Lactant. Ambros.* Sed Hieronymus monet esse à ΠΑΣ, addito ΝΕ ΝΠΑΣ. *Vossius.*

⁶ *Quod jam pridem fuerat omissum.*] Διὰ τὸς τ' ἀπειρημένων βασιλέων ἀδυναμίας. *Joseph.*

⁷ *Si quis post abductionem decem tribuum.*] Ab eodem errore hoc edictum finxit Sulpicius, quo illa verba superiora, de abductione decem tribuum, protulit.

stente, ¹ urbis obsidionem urgebat. Ezechias enim, mul-
 titudine inferior, non ausus manum conferere, muris se
 tuebatur. ² Rex Assyrius portis assultans, ³ minitari exci-
 dium, deditonem imperare, *Ezechiam frustra Deo confidere,*
se Dei nutu potius ⁴ arma suppressisse: victorem omnium gentium,
eversorem Samaria, effugi non posse, ni matura deditone sibimet
consultuissent. In hoc rerum statu, Ezechias Deo fretus, ⁹
⁵ Esaiam prophetam consulit ejusque responso edocetur,
⁶ nihil ex hoste periculi fore, divinum autem auxilium non
 defuturum. Nec multo post, ⁷ Tirhac * rex Æthiopum, ¹⁰

regnum

¹ *Urbis obsidionem urgebat.* Hieroso-
 lymarum. Esa. 36. iv Reg. 18. II Paral.
 cap. 31. Joseph. 10. 1.

² *Rex Assyrius portis assultans.* Non
 ipse Rex, qui contra Æthiopes & Æ-
 gyptios profectus, sed duces ejus, Rab-
 face cum duobus aliis. *Josephus.* Fabu-
 lantur autem Hebræi, hunc Rabfacem
 fuisse filium Isaïæ, eo quod locutus sit
 Hebraice, & quia alter Isaïæ filius reli-
 ctus vocatus est Jäschub, quasi alius ad
 Assyrios transfugisset. Hanc fabellam
 refert Hieronymus, & auctor de Mira-
 bilibus Scripturæ apud Augustinum 11.
 27. Israëlitam fuisse, sed legis & populi
 sui desertorem, vix dubium est. Credi-
 bile id facit tum lingua Hebræa, tum
 quod ad verba ejus maledica proceres
 & Ezechias vestem suam consciderunt,
 quod fieri non solebat nisi quoties talia
 verba ab Israëlitarum aliquo pronun-
 ciata fuissent. *Grot.*

³ *Minitari excidium, deditonem im-
 perare.* Orationem ejus acerrimis bla-
 sphemiis, minis & fastu plenissimam,
 vide apud Scriptores Sacros.

⁴ *Arma suppressisse.* Ex verbis illis:
Dominus dixit mihi, ascende ad terram
hanc, & demolve eam, conjicio legen-
dum esse apud Sulpicium, se Dei nutu
potius arma sumisse, non suppressisse.
 Ita vero quoque intellexit Josephus. *Si-*
gonius. Et sententia mirabiliter confir-
 mat. *Drusus.* Sic illi orbis vastatores
 Attila & Timur Lenk jactitabant, à

Deo se missos ad castiganda hominum
 scelera. Unde Attila ad Lupum Episco-
 pum dicebat: *Sum flagellum Dei.* Cui
 Lupus: *Bene ergo venerit flagellum Domi-
 ni mei.*

⁵ *Esaiam.* Antiquum est pro Jesaiam.
 Sic Ezeziel dicebant pro Jezeciel, prima
 nominis prorsus abjecta. *Drus.* Esa. 37.
 Ezechias addita Oratione Rabfacis,
 scidit vestimenta sua, & indutus sacco
 in templum se contulit, ac Esaiæ sen-
 tentiam rogavit. Huic ego Græcorum
 Demosthenem comparo. Puritas He-
 braismi in Esaiæ, Atticissimi in Demo-
 sthene: magnificus utriusque dicendi cha-
 racter: frequentia schemata, maxime
 vero illa qua Demosthenem excelluisse
 ait Quintilianus *deivo* *Cis*, rebus indi-
 gnis, asperis, invidiosis vim addens. Sed
 Esaiam etiam natalium dignitas & regia
 affinitas ornabant. *Grotius.*

⁶ *Nihil ex hoste periculi fore.* Esaias
 retulit, non esse ea tempestate oppu-
 gnationem metuendam ab Assyrio. In-
 itare enim felicia tempora, quibus se-
 curi possint agros suos in pace colere,
 & possessionum suarum curam habere,
 timentes neminem. *Joseph.*

⁷ *Tirhac.* Tharaca est in editio-
 Latina, & in Græca *Ἰερωνῆς*. Jesai. 37.
 v. 9. & iv Reg. 19. 9. Sed in Hebræo
 Tharhaca, quod nunc legunt Thirhaca.
 Josephus autor regem hunc, quem Thar-
 sicem nominat, suppetias tulisse Ægy-
 ptiis contra Sennacheribum, qui tunc
 P 4 Pelusim

11¹ regnum Assyriorum invadit. ² Quo nuncio Senacherib ad sua tuenda conversus, fremens & clamitans, victori sibi victo-

Pelusium obsidebat. Sennacheribum autem, cum ab Aegyptiaco bello soluta obsidione revertetur, in itinere comperisse exercitum suum, quem in Judæa sub Rabfacis imperio reliquerat, pestilentia divinitus immissa deletum prima nocte posteaquam urbem oppugnare occæperat. Hæc Josephus lib. 10. cap. 2. Vide Sigoniam. *Drusius*. Hunc Strabo Tearconem appellat. Verba ejus sunt: *Σίσωρον τ̄ Αἰγύπτιον κ̄ Τεάρκωνα τ̄ Αἰθίοπι εἰς Δυρῶπης πρὸς εἰσέρχαι, Ναυοισόροσρον δὲ τ̄ ὠρῶν καὶ δαίης Ὀδοκίμησαντες ἠρακλέους μῦθον, κ̄ εἰς Σπηλαίων ἐλάσσει. μέχρη μὲ δὲ δεδρον κ̄ Τεάρκωνα ἀφικιόσθ.* lib. 1. & 15. Quæ de columnis Herculeis referuntur, fabulosa sunt. Non enim ea ætate Æthiopum, vel Aegyptiorum, vel Assyriorum arma tam longe in Occidente peregrinata sunt, Oriente plerumque occupato. Videtur autem Herodotus historiam Tirkakæ in rebus Sethonis Aegypti Regis, quas libro 11. refert, exposuisse. Omnia enim pariant. *Horn.*

* *Rex Æthiopum.*] Et Aegypti quoque, ut supra dictum. Eo enim tempore Dynastia Æthiopum in Aegypto regnabat. Æthiopum nomen in antiquissima Geographia latissime sumtum, complectitur omnes australes populos, ut Scytharum, quidquid in Septentrione gentium. Si Græca vox, ut volunt, ab adusto vultu est. Quamquam & videri queat expressa ex Copt, unde Agopht, Aegyptus, & facili μεθερέσθ Æthiops. Ei fere nomen ΨΩ respondet. Cush sive Æthiopia duplex. Africana ὑπὲρ Αἰγύπτου, & Asiatica. Hanc distinctionem Herodotus tradit, describens expeditionem Xerxis, ubi eos distinguit in Orientales & Lybicos. Et sic in Scriptura Cush denotat Æthiopiam Asiaticam, quæ complectitur majorem Arabiæ partem inter sinum Persicum &

Erythræum. Ex hac Æthiopia fuit Zarach. 11 Chron. 14. Ubi non possunt intelligi Æthiopes sub Aegypto. Quia Rex Aegypti non passurus fuisset tantum exercitum per regnum suum transire. Deinde quia civitates Zeræ fuerunt ad Austrum Judææ, & Asa eas destruxit usque ad Geram, quam constat esse in Arabia Petræa. Et cum Ezechielis xxi. dicatur, quod Aegyptus vastari debeat à turri Siens usque ad limites Æthiopia, quis non videt Æthiopiam ibi Arabicam intelligi. Nam alias absurdus sensus. Velut si quis dicat, Angelos subegisse omnem Franciam inter Caletum & Dubrin. At indubie Tirkaka Æthiopum horum Arabum rex fuit, non Africanorum, de quorum longinquis expeditionibus nihil constat. *Horn.* Æthiopes autem, *حباش* Abyssini, ita dicti

Arabib. sunt, quasi ἐπίμιχθαι, *حباش* enim est promiscue congregare, vel ab Aegypria voce *Αἰθίοψ*, qua Æthiopum habitationes denotant teste Strabone. Eorum Imperator hodie dicitur Presbyter Johannes. Origo vocis inde, quia à Persis vocatur *پرشتارحان* Præstar Cham, id est, Mancipiorum Rex. Siquidem hujus gentis mancipia toto Oriente notissima. *Golini.*

1 *Regnum Assyriorum invadit.*] Josephus aliter: *ἡμερικῶν πολλῶν ἀγνῶν δυνάμει ἐπὶ συμμικθῆαι τοῖς Αἰγυπτίοις ἤκην, διεγνασθῆαι ποιησασθῶ τῶν παρῆκον Δαδ. τ̄ ἐρήμικ κρη ἐξαιφνης εἰς τῶν τ̄ Ἀσσυρίων ἐμβυλεῖν.* Sententia ejus fuit, non ipsum regnum Assyriæ, sed Assyrios Pelusium obsidentes petiisse Tirkakam. *Horn.*

2 *Quo nuncio Sennacherib ad sua tuenda.*] *Ταρχαβείσ ἐν ὑπὸ τέταν ὁ βασιλεύς, προπερὲ cum suis abiit. Joseph.* Herodotus aliam soluta obsidionis Pelusii causam

victoriam eripi, bellum omisit: ¹ missis ad Ezechiam literis, cum verborum contumeliis denunciatis, ² se paulo post rebus domi compositis ad excidium Judææ mature rediturum. Sed nihil ¹² his Ezechias motus, orasse Dominum traditur, ne hanc tantam hominis insolentiam inultam sineret. Ita ³ eadem ¹³ nocte ⁴ angelus castra Assyriorum aggressus, ⁵ multa hominum millia ⁶ letho dedit. Rex trepidus ⁷ in oppidum ¹⁴ Niniven confugit, ⁸ ibique à filiis interfectus, * dignum se exitum tulit.

LXXXIX. Per

sam refert. *Vna*, inquit, nocte murium tanta vis exitiit, ut hostium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum est, ut exarmatus Rex, à Pelusso suum exercitum abduceret. Quod miraculum vel illud est ad Hierosolyma factum, & ab Ægyptiis ad suam gloriam detortum, vel omnino confictum. Vide apud eundem Græcum, quæ de statua Sennacharibi & in scriptio- ne ejus, ἐμέ τις ὀρίων, ὄσεός τις ἔστω, referat.

¹ *Missis ad Ezechiam literis.*] Nullas literas scripsisse traditur Sennacherib ab obsidione discedens, sed tum cum obsidione urbem premebat. Sic enim 22. Paralipom. Sigon. Male. Nam conferendus Sigonio fuisse cum libris Paralip. Isaias, qui exercitum, soluta obsidione Libnæ, metu adventantis Tihhacæ, scri- ptas literas memorat. cap. 37. Horn.

² *Se paulo post.*] Ex Esaiæ 37.9. & 30. colligitur Sennacheribum, audito ad- ventu Tihhacæ, obsidionem Jerosoly- mitanam, vastatis agris, deseruisse. Ter- tio demum anno, contusa Æthiopia & Arabia, obsidionem repetiit, & tum clades illa exercitui ejus immissa. *Abu- lensis, Cajetanus, Torniiellus.* Integrum ergo biennium intercessit inter promif- sam Assyriorum cladem, & ejus com- plementum: ac male tempora illa multi confundunt, existimantes tum statim, antequam obsidio soluta esset, innume- ram illam multitudinem ab Angelo cæ- sam. Horn.

³ *Eadem nocte.*] Κατὰ τὴν αὐτῆς πολιορκίας νύκτα. Joseph.

⁴ *Angelus.*] IV Reg. 19. Tob. I. I. Ecclesiast. 48. 24. I. Macc. 7. 41. Alii eum accipiunt pro Angelo bono, velut Gabriele vel Michæle. *Abulensis.* Alii pro malo Dæmone, qui percussit primo- genita Ægyptiorum. *A Lapide.*

⁵ *Multa hominum millia.*] Μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πέντε χίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἀρχαῖς. Berosius apud Josephum 10. 2. Non dubium in hac clade ab Angelo casum, & magis excruciatum fuisse Rablacen, in Deum blasphemum, in Ezechiam maledicum.

⁶ *Letho dedit.*] Josephus ex Beroso λοιμικῶν τῶν στρατῶν νόσον immiffum scribit. Hebræi, ex iis Abulensis & Ca- jetanus, tradunt, Assyrios ab Angelo igne percussos. Quod pro peste etiam accipi potest. Unde & in Tophet ac valle Iosaphat eisdem casus asserunt.

⁷ *In oppidum Niniven confugit.*] Ὑπὸ τῆς αὐτῆς τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν κατέσταν καὶ δεισιπεί- τῶν στρατῶν παντὶ φόβῳ καὶ τῶν λοιπῶν δυνάμεως εἰς τὴν αὐτῆ βασιλείαν, εἰς τὴν Νίνε ἀπεσπαρασθεύσαν. Jo- sephus ex Beroso. Male autem Sulpicius Niniven oppidum vocat, quæ, ut di- ctum maxima prisca orbis civitas fuit, & Asiæ miraculum. Horn. Eo reversus, crudeliter in Israëlitas sæviit, multis casus. Tob. I. 21.

⁸ *Ibique à filiis interfectus.*] In tem- plo Nefroch. lxx. μεσορῶ. Josephus: τῶν ἰδίων τῶν Ἀδραμελέχ καὶ Σαρασάρ. Filii illi fuerunt duo: Adramelech & Sarasar,

LXXXIX. ¹ Per idem tempus Ezechias, æger corpore, ² morbo incubuerat. Cumque Esaias ei verbum Domini annunciaffet, ³ vitæ ejus finem adesse, ⁴ flecte rex traditur.

Ita

Sarasar, maximi natu. Causa parricidii, quod pater, cum in periculo esset, voto se obstrinxisset illos immolandi. *R. Salomo. Hieron.* in Tradit. Aliam affert Lyra & Abul. quoniam pater, postpositis duobus natu majoribus filiis, Asarhaddonem minorem natu successorem regni constituerit. Cujus electionis causam Historia Scholastica refert in amorem, quo Senacherib matrem Asarhaddonis prosequatur. Parricidæ hi, in Armeniam profugi, regno exciderunt, quod Asarhaddon suscepit. *Josephus: Διαδὲχθη δὲ βασιλείαν σεναρχηδὼν Ἀσαρραδδῶν.* Quem Genebrardus, Arias Montanus, Serarius, censent esse Sardanapalum. Quia uterque ultimus Rex Assyriorum. Deinde, quia Sardanapali nomen videtur conflatum ex Asar & Don, vel Haddon, addito nomine Phul. Tertio, quia quæ de everfione Ninives, per eluvionem Tigris, prædicunt Jonas & Nahum, ea sub Sardanapalo contigisse testatur Diodorus. Verum Eusebius, Torniiellus, Salianus, & cæteri Chronologi, Sardanapalum sub Azaria Rege Judæ collocant. Id quod verius est. *Horn.*

* *Dignum se exitium tulit.*] Pharaon quoque in decem servatur plagis, ut novissimus pereat: quod & iste passus est. *Hieron.* in Esa. 38. Contigit hoc forte secundo vel tertio mense à reditu in Niniven, ut patet ex Tobia primo. Notandum: sine causa à Iosepho reprehendi Herodorum, quod Senacheribi tanquam Arabum Regis, meminere. Nam addit, Assyriorum quoque Regem fuisse. Porro Assyria Imperio suo complectebatur totam Syriam, Mesopotamiam, Babyloniam quoque (ut videtur) & Arabiæ partem Septentrionalem; id est, utramque Iracam, Aghemicam & Arabicam, sicut hodie distingui solent. *Horn.*

1 Per idem tempus.] *IV Reg. cap. 20. Esa. 38. Joseph. 10. 3.* Anno regni Ezechia: 14. quo Sennacherib ab Jerusalem contra Æthiopes profectus est. Id ita esse, patet ex eo, quod post Ezechias vixerit & regnarit annos xv. Constat autem ex *IV Regum 18. 2.* cum regnasse xxxix. annis, jam deme xv. à xxxix. restabant xv. Anno ergo ejus xv. hæc contigerunt ante plenam Hierosolymæ liberationem, & cladem Assyriorum. Fallit ergo *Josephus 10. Antiq. 3.* qui post cladem hanc ea contigisse scribit. Nam Deus cum signo regressus Solis, promittit pariter liberationem ab Assyriis Ezechia: Ergo necdum ab iis liberatus erat. *A Lapide.*

2 Morbo incubuerat.] *Νόσῳ καλεσθῆναι ἐπιπεσῶν, ἀπὲρ γωστὸ ἢ πᾶσι τῶν ἀσθενῶν.* *Joseph.* Fuit ei morbus hic immensus, ne ob victoriam, paulo post obtinendam, insolesceret. *Hieronym. C. villus, Theodoret.*

3 Vitæ ejus finem adesse.] Jussus est ultima verba & mandata suis dare. Quælium mandatorum egregium exemplum habes apud Stobæum titulo de Prudentia, ex Erechtæo Euripidis. Vide & Plutarchum de Homeri Poësi. *Grot. Augustin. 6. de Genes. ad Liter. 17.* Secundum aliquas causas inferiores jam vitam finierat Rex: secundum illas autem quæ sunt in voluntate Dei & præscientia, qui ex æternitate novat quid illo tempore facturus erat, & hoc vere futurum erat, tum finiturus erat vitam quando vitam finivit.

4 Flecte Rex traditur.] Tum quia juvenis xxxix. annorum, tum quia ἀπέβη. Nam Manasses necdum genitus, sed demum anno abhinc tertio. *Hieronymus, Josephus, Abul. Cajetanus. Grotius:* Minus clare revelata spe vitæ æternæ, mors etiam magis timebatur. Quæ verba, ex Socini lacunis hausta, neutiquam toleranda sunt. *Horn.*

114

Ita xv. annos * prorogari sibi ad vitam * meruit. Qui-
bus

1 Ita xv. annos.] Grotius putat hos annos iis additos, quos Ezechias vixisset secundum constitutum in natura ordinem. Male. Sic enim amplius lxxx. annos vixisset. Clarum ex Textu, & Sacra Chronologia, ab eo tempore quo in morbum incidit, illos annos vitæ ejus additos. Hieron. ad Marcell. Epist. 19. *Ezechias vicina morte terretur, & susus in lacrymas, quindecim annorum spatio protelatur.*

2 Prorogari sibi.] Cujus signum fuit umbra retrograda in Horologio Achas. Erat autem illud gnomon constans, ut ait Eliahou Chomer, ex semicirculo, in cujus cavo erat globus, in quem cadens umbra, respondebat cæsuris, factis in semicirculo ad numerum, ut ajunt xxviii. Ex cæsurâ hic vocantur מן, id est, gradus. Per eorum decem retroacta est umbra. Eam umbram Solem vocat Elaias c. 38. v. 8. quia à Sole fieri solebat. Nihil autem opus erat universi cursum immutari tantum signi causa. Simili figura fenestra Solis nomine appellantur Jerem. 15. 9. *Grot.* Non ita facile est dicere, cur Sol Τριπλάσιος sit vocatus, & quid rei fuerit, in cujus memoriam sacra hæc fierent. Duorum Dionysii interpretum Græcorum, Pachymerii, ac Maximi, ea est sententia; Persas, viso in cœlis grandi Solis miraculo, quod contigit tempore *Ezechia Regis*, & cognomen, & sacra hæc instituisse. Ac Τριπλάσιος, nomen Mithræ sive Soli datum, quia dies fere fuerit triplicatus: quod adstruere conantur ex historia ipsa, quam legere est 11 sive 14 Regum cap. 20. & Jesaias cap. 38. Ex hac historia sic colligunt, horam jam diei decimam fuisse, cum regredi inciperet Sol: decem igitur horis opus fuisse, priusquam ad ortum perveniret: horas totidem requisitas, priusquam rediret, unde abierat: residuas fuisse horas diei duas, undecimam, & duodecimam: ac proinde diem illam fuisse horarum duarum & trigin-

ta: eoque complexam esse lucem bidui, hoc est, bis duodecim horarum æquinoctialium: ac decem horas reliquas, quia solum duæ desiderentur horæ, quo minus integrum diem conficiant, & σιμπεδοχλίω haberi pro integro die. Diem igitur fuisse triplicatam: ac propter tam grande miraculum jure Μίθραν, qui Sol est, dici Τριπλάσιον, sive Triplicem. Verum ut speciose ea dicantur, multa tamen sunt, quæ sententiam hanc reddant suspectam. Primum, nec in Regum libris, nec in propheta Jesaia, legere est, Solem retrocessisse, sed umbram: potuit autem Deus, Sole cursum suum peragente, sive per se, vel angelorum ministerio, impeditis Solis radiis, lucem temperare, ut, ea aliter, atque aliter admissa, non projiceretur umbra, nisi ubi prædixisset prophetes. Atque hanc sententiam amplexi sunt Burgensis, Vatablus, Montanus. Eique mirifice favet argumentum illud, quod si dies ista fuisset quasi tridui: majus fuisset miraculum, quam temporibus Josuæ, cum bidui spatium pro die foret. Nam Josuæ 10. 13. est: *Stetit itaque in medio cœli, & non festinavit occumbere spatio unius diei.* Atqui proxime subjungitur: *Non fuit antea, & postea, tam longa dies.* Præterea legati Babylonii, ut est Paral. lib. 2. cap. 22. *interrogarunt de portento, quod acciderat super terram.* Ubi, quia *super terram* dicitur, longe verisimilius est, miraculum hoc non in cœlo ab iis observatum, sed ex Judæa ad eorum aures pervenisse. Patres etsi de spatio diei dissentiant, in eo tamen convenire videntur, Solem ipsum mutasse cursum suum. Sic enim è Græcis Theodoretus in illud Psalm. 29. *Audiavi Dominum, & misertus est mei.* Item Cyrillus, & Elias Cretensis in Nazianzenum. Imo Hippolytum idem sensisse, legas apud Glycam in secundo Annalium. E Latinis similiter Augustinus de mirabilibus Scripturæ lib. 2. cap. 48. item Hieronymus, Haymo, alii. Neque vero si lineis decem

bus peractis, ¹ nono & vigesimo imperii anno decessit: regnum ² *Manasse* filio reliquit.

³ XC. Is à patre multum degenerans, relicto Domino, ⁴ culturas impias exercuit: ob quod ⁴ in potestatem Assyriorum

decem sit umbra regressa, eo Soli decem fuerit horis opus in recedendo, ac alteris decem in remeando: quia fortasse linea illa, ut optime Tostato observatum, non horarum fuerint, sed semihorarum. Proinde non viginti horis dies illa longior solito, sed denis duntaxat. Imo quid si & quadrantes lineis fuerint signati? Sic quinque solum horis excesserit. Verum nec tantum opus largiri. Potuit & Sol decem esse lineis regressus, & dies tamen par spatio fuisse cæteris. Ut si, Dei jussu, Sol celerrime ad ortum, atque à prima linea mox ad decimam reciperat. Quam infirmo igitur tibi- cina nituntur, qui cum Procopio statuunt *διπλασίον ἢ μέγρον ἡνομήσω*, sive, ut apud B. Hieronymum legas, *pe- ne duplicem factum diem*: cui & sententia, ut Varabulo monitum, favet R. Kimchi. Quid igitur de illis putabimus, qui etiam triplicatam lucem volunt? Quærat aliquis, si sacrum illud Persicum in memoriam Triplicis Mithræ non sit ab illustri illa die: unde igitur nomen hoc sortitum credamus. Dixero facilius esse, quid sit falsum, videre, quam verum perspicere. *Vossius*. Nihil in cœlestium corporum motu tum fuit immutatum, quod tres illæ Lunares & eclipses apud Ptolemaum circa hæc tempora factæ arguunt, quatum calculus, à nostris temporibus retro supputatus, idem nobis tempus exhibet, quod à Chaldæis fuit annotatum, perinde ac si nullus ejusmodi retrogræus Solis motus omnino intervenisset. *Vsser*. Hujus miraculi causa missi à Rege Babyloniorum ad Ezechiam legati. *Esa. 39*. Nomen illi *Merodach Baladan*. Qui sunt *Mardokempad*, *Nabonassari* filius. *Scaliger*.

* *Meruit*.] Mereri apud veteres Latinos Patres, significat aliquid impetrare & obtinere, etiam sine merito nostro.

Exempla passim extant apud Cyprianum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum. Et celebre illud Gregorii; *O felix culpa, quæ tantum merui habere redemptorem*. *Perkins*.

¹ *Nono & vigesimo imperii anno*.] Verum id *IV Regum 18. vs. 2*. si biennium illud quo cum patre Achazo regnavit, includas. Solus nonnisi *xxvii*. annos. Nam cœpit regnare anno tertio regni Hoesæ, non liberi vel usurpati, sed tributarii & confirmati. Unde tamen illius initium incidat in quartum Achazi, istius tamen incidit in duodecimum saltem Achazi. Sic annus tertius Hoesæ est quidem septimus Achazi, sed annus tertius regni liberi non tributarii. Ezechias vero regnare cœpit anno tertio Hoesæ tributarii, non liberi. *Spanhemius*.

² *Manasse*.] Qui duodecim annorum *IV Reg. 21. II Paral. 33*. *Joseph. 10. 3*. Sanguinarium ingenium, Cæli Caligulæ & Neronis non dissimile. *Grot.* Vide & Autorem Imperf. *Homil. 1. in Matth.* Fuit Judæis, quod Achas Israëlitis fuerat. *Sigon*.

³ *Culturas impias exercuit*.] Instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: constituitque aras Baalim, & fecit lucos, & adoravit omnem militiam cœli, & coluit eam. Edificavit quoque altaria in Domo Domini cuncto exercitui cœli, transireque fecit filios suos per ignem: observabat somnia, auguria sectabatur, maleficis artibus inserviebat, sculprile quoque & constabile signum posuit in domo Domini. *II Paral. 31*.

⁴ *In potestatem Assyriorum traditus*.] *II Paralip. 34. vs. 11*. *Τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλείας*. *Joseph.* Abductus tamen fuit Babylonem. Ergo vel Assyrii sub Babyloniis, vel Babyloniis